

3. Іващенко В. П., Безкопильний О. П. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту: в 2 ч. / Черкаський НУ ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2006. – Ч. 1. – 423 с.

4. Менхин, Ю. В. Физическое воспитание: теория, методика, практика: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 022300 – Физическая культура и спорт / Ю. В. Менхин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Спорт Академ Пресс; Физкультура и спорт, 2006. – 320 с.

5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене – К., 2007. – 656 с.

6. Мотылянская Р. Е. Двигательная активность - важное условие здорового образа жизни // Теория и практика физической культуры. - 1991. - №1. - С. 16-19.

7. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка. - М., Издательства: Оникс, Мир и Образование, 2009. – 1360 с.

8. Сериков Г.Н. Управление образованием: Системная интерпретация: Монография. - Челябинск: Изд-во ЧГПУ «Факел», 1998. - 664 с.

9. Советский энциклопедический словарь. - М.: Советская энциклопедия, 1984. - 1600 с.

10. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. виховання і спорту; в 2 т./Ред. Т. Ю. Круцевич Т. / І. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – Київ : Олімпійська література, 2008. – 392 с.

11. Теория и методика физической культуры: учебник для студентов вузов, осуществляющих образовательную деятельность по направлению 521900 “Физ. культура” и специальности “Физ. культура и спорт” / Ред. Ю. Ф. Карамшин. – 4-е изд., стер. – Москва : Советский спорт, 2010. – 464 с.

12. Философский энциклопедический словарь /Гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

13. Философский энциклопедический словарь /Ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. - М. : ИНФРА - М., 2002. - 574 с.

14. Фомин Н. А. Психофизиология здоровья. – Челябинск: Издатель Т. Лурье, 1998. – 391 с.

15. Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта: учебное пособие для студентов, преподавателей высших и средних учебных заведений физической культуры / Ж. К. Холодов, В.С Кузнецов. – 3-е изд., стер. – Москва : Академия, 2004. – 480 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ЕТИКЕТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

УДК: 378.147

Логвіненко А.Ю.

Стаття присвячена розгляду сутності ділового етикету в зарубіжних країнах; висвітлено особливості ділового й мовленнєвого етикету у США та Великій Британії, встановлено, що в умовах сьогодення необхідно навчати майбутніх фахівців правил ділового писемного етикету, дотримання етичних норм спілкування під час використання Інтернету.

Ключові слова: діловий етикет, мовленнєвий етикет, етичні норми спілкування в Інтернеті.

Стаття присвячена розгляду сутності ділового етикету в зарубіжних країнах; висвітлено особливості ділового й мовленнєвого етикету у США та Великій Британії, встановлено, що в умовах сьогодення необхідно навчати майбутніх фахівців правил ділового писемного етикету, дотримання етичних норм спілкування під час використання Інтернету.

Ключові слова: діловий етикет, мовленнєвий етикет, етичні норми спілкування в Інтернеті.

This article reveals the essence of the business custom in foreign countries; highlights the peculiarities of business and speech etiquette in the USA and Great Britain. It shows that nowadays it is necessary to teach future specialists rules of business written custom, ethic norms of communication on the Internet.

Key words: business custom, speech etiquette, ethic norms of communication on the Internet.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми сучасності актуалізують фактори, що упорядковують, організують і дисциплінують поведінку людей і спілкування між ними. На сучасному етапі входження України до світової та європейської спільноти поширюються міжнародні культурні та ділові стосунки українців з представниками інших країн. З огляду на це особливого значення у процесі підготовки майбутніх фахівців набувають проблеми вивчення й опанування діловим етикетом зарубіжних країн, оскільки культура поведінки людей сприяє налагодженню співробітництва, партнерства, міжнародних зв'язків. Натомість формуванню умінь і навичок ділового спілкування, вивченню аспектів ділового етикету зарубіжних країн у вищих навчальних закладах, на жаль, не приділяється належної уваги.

Аналіз останніх публікацій. Проблема етикету була предметом досліджень таких науковців, як В. Бакштановський, Р. Вольф, Л. Воронкова, О. Даниленко, М. Лукашевич, В. Малахов, І. Осечинська, О. Титаренко, Г. Чайка, та ін. Питання формування культури мовленнєвого спілкування й мовленнєвого етикету розглядали О. Казарцева, М. Огреніч, Н. Формановська та ін. У своїх наукових розвідках вони наголошують на необхідності ознайомлення майбутніх фахівців з особливостями ділового спілкування й мовленнєвого етикету, що сприятиме набуттю ними вмінь та навичок як усного, так і писемного етикету.

Метою статті є висвітлення сутності ділового етикету в зарубіжних країнах, а також ділового й мовленнєвого етикету, етикету спілкування в мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу. Етикет тісно пов'язаний із життям суспільства, є невід'ємною складовою культури й передбачає насамперед дотримання правил поведінки, вияв шанобливого ставлення до людей, незважаючи на їхню посаду або суспільний стан. Чемне поводження із жінкою, шаноб-

ливе ставлення до старших, дотримання форм вітання, правила ведення розмови, поведінка за столом, дотримання вимог, що ставляться до одягу, — всі ці правила пристойності віддзеркалюють загальні уявлення про гідність людини, про норми взаємовідносин між людьми у службовій царині [2].

Зважаючи на те, що все повинно давати прибутки, для американського ділового етикету характерним є: відсутність безплідних витрат праці; сила наданого слова; сумлінність в організації будь-якої справи; аналіз; розподіл функцій і ретельна перевірка виконання; спеціалізація кадрів і виробництва; стислість і ясність, конструктивізм тощо.

Діловий етикет у Великій Британії вельми неоднорідний, причому не тільки в соціальному плані, а й у своїй «цеховій» спеціалізації, що відрізняє його від ділових кіл інших країн. Для нього характерна кастовість, яка, з одного боку, визначає високий професійний рівень, а з іншого — заважає притокові «свіжої крові». Ділові люди Великої Британії вміють ретельно аналізувати ситуацію, що виникає на ринку, скласти короткотермінові й середньотермінові прогнози; здатні дістатися найвищого рівня аналізу довготермінових перспектив, де, крім економічних, велике значення мають соціальні, політичні й загальноосвітні чинники. Бізнесмен Великої Британії — це вимуштрувана, ерудована людина, в якій поєднуються найвища професійна підготовка і політичний інфантилізм. Суто людські чинники мають для нього велике значення. Він спостережливий, обізнаний з літературою, мистецтвом, чудовий психолог, не терпить фальші й приховування, професійної слабкості в маркетингу [2].

У діловому етикеті Англії, зазначає Ю.Палеха, існує певний ритуал спілкування, якого намагаються суворо дотримуватися: в особистому спілкуванні, під час телефонної розмови, у процесі проведення ділових ланчів, обідів, під час відвідування виставок, семінарів, симпозіумів, конгресів, тенісних турнірів, перегонів тощо, а також у роботі престижних клубів. Діловий етикет вимагає пам'ятати про знаки уваги партнерам, з якими зустрічаються або ведуться перемови. Аналізуючи досвід ділового етикету в Англії, автор надає поради майбутнім фахівцям, наголошуючи на тому, що вітальна листівка до свята або з нагоди дня народження, найкращі побажання близьким Вашого колеги піднімуть Ваш діловий авторитет, засвідчать Вашу ввічливість, чудові людські якості, закладуть підмурок для встановлення тривалих ділових взаємин, що принесе Вам і підприємству або фірмі чималий прибуток. Також в англійському діловому етикеті поширена низка правил вручення подарунків, які не розглядаються як хабар. До них належать календарі, записнички, запальнички, фірмові авторучки, а до Новорічних свят — алкогольні напої [8, с. 125-127].

Розглядаючи етичні норми службових відносин, В. Борисов зауважує, що вони ґрунтуються на загальнолюдських цінностях, нормах і правилах поведінки, але мають деякі особливості. Він зауважує, що ділова етика — це сукупність етичних принципів і норм, якими повинна керуватись діяльність організації, у сфері управління й підприємництва. Вона включає елементи різного порядку: етичну оцінку як внутрішньої, так і зовнішньої політики організації в цілому; моральні принципи членів організації: професійну мораль; моральний клімат у колективі; норми ділової етики — ритуальні зовнішні норми поведінки.

Рівень морального розвитку як окремої особистості, так і організації в цілому, сьогодні визначається орієнтацією на сформовані у XX столітті універсальні принципи справедливості, рівності людських прав і поваги гідності людини; принцип благочинності життя.

Науковець акцентує увагу на необхідності формування таких якостей фахівців, що працюють з людьми, як-от:

- професійні – професійний рівень знань, навичок, умінь, знання іноземних мов;

- морально-психологічні як професійні – цілеспрямованість, витримка, чесність, принциповість, вимогливість;

- моральні – доброта, гуманність, гідність, повага інших, порядність, мужність, чесність, справедливість [1, с. 26].

У монографії О. Кубрак «Етика ділового та повсякденного спілкування» розглянуто «золоті правила спілкування», розроблені Д.Карнегі, й зазначається, що «істина» стосунків, які ним пропонуються, справді проста і доступна: «Ви повинні зустрічати людей з радістю, якщо хочете, щоб вони раділи зустрічі з Вами»; «Пам'ятайте, що для людини звук її імені – найсолодший і найважливіший звук у людській мові»; «Будьте добрим співрозмовником. Заохочуйте інших розповідати про себе»; «Ведіть розмову в колі інтересів Вашого співрозмовника»; «Давайте людям відчуття їх непересічність, і робіть це щиро», «Робіть так, щоб людям було приємно виконувати те, чого Ви хочете» [5, с. 183]. Неможливо з цим не погодитися. На нашу думку, дотримання таких правил сприятиме кращому порозумінню між співрозмовниками, встановленню дружніх стосунків, що є необхідною передумовою співробітництва.

Значну роль у співробітництві з міжнародними партнерами науковці (О.Казарцева, М.Огренич, Н.Формановська та ін.) відводять мовленнєвому етикету, який вони розглядають як правила, що регулюють мовленнєву поведінку, систему національно-специфічних стереотипних, стійких формул спілкування, прийнятих та вказаних суспільством для встановлення контакту співрозмовників, підтримання й зупинення контакту у вибірковій тональності [4; 9]. О.Казарцева зауважує, що до мовленнєвого етикету насамперед належать слова та вислови, що вживаються людьми для вітання, прощання, вибачення, побажання, запрошення, характерні форми спілкування, інтонаційні особливості, які характеризують ввічливу мову [4, с.27].

Мовленнєвий етикет є необхідним у діловому спілкуванні, який Н.Формановська розглядає як різновид комунікації в бізнес-організаціях, який характеризується особливим функціональним стилем та культурою (кодом) поведінки. Науковець зазначає, що ділове спілкування зазвичай відбувається в офіційних умовах, в яких наміри співрозмовників зводяться до того, щоб дати, отримати або обмінятися інформацією; домовитися з питання, що цікавить співрозмовників; запевнити партнера у правильності рішення, що приймається; встановити контакт, ділові стосунки, дотримуючись при цьому певного статусу та ролі [9, с.287].

Значну увагу сьогодні привертають і питання забезпечення етичного ділового спілкування в мережі Інтернету. В Інтернет-середовищі, зауважує В.Зеленецький, виникає проблема збереження та підтримки етичних норм, дієвість яких у суспільстві визначається ставленням до проблеми державних органів,

рівнем самосвідомості кожного індивіда, мірою та способами суспільного впливу в разі їх порушення. У США, Австралії, Великобританії та інших європейських країнах створені інститути, що досліджують проблеми соціального впливу комп'ютерних технологій на особистість і суспільство, а також розробляють відповідні рекомендації, норми й методи їх упровадження в суспільну свідомість [3].

Створивши нове середовище – Інтернет, у якому комп'ютери є основним інструментом комунікації, продовжує автор, людство змушене створити в ньому й норми поведінки. У цьому середовищі, кожен, хто занурюється в кібернетичний простір, зобов'язаний дбати не лише про себе, але й про оточуючих людей, з якими «спілкується», про інформаційні ресурси, у яких отримує дані чи інформацію або ж робить доступними власні. Тому, користуючись будь-якою свободою, слід пам'ятати, що вона обмежується свободою інших людей [3].

Серед користувачів Internet виробилися особливі етичні норми. У преамбулі мережевого кодексу етики підкреслюється: «Internet не підлягає цензурі й керується правилами нетікету (похідне від net - мережа й etiquette - етикет)». Правила стверджують: не рекомендується робити те, що не заохочується цивілізованим суспільством: лайтись, ображати людей, розпалювати національну ворожнечу, зламувати паролі. Користувачі, що порушують етикет, можуть одержати флейми (попередження), що вказують на проблеми в поведінці. Якщо ж неетичні дії продовжуватимуться, то користувач ризикує бути позбавленим можливості працювати в Мережі.

Отже, зазначає В. Зеленецький, одним із найважливіших завдань інформаційного суспільства є роз'яснення норм комп'ютерної етики в інтернет-комунікаційному просторі, особливо серед молодих користувачів. Реалізацією цього завдання, на його думку, має бути впровадження в освітню систему нашої держави навчальної дисципліни, спрямованої збалансувати високий рівень знань і навичок користування мережею Інтернет та низький рівень відповідності користувача загальноцивілізаційним морально-етичним нормам спілкування в мережевих комунікаціях [3].

Підсумовуючи, доходимо **висновку** щодо необхідності формування ділового й мовленнєвого етикету майбутніх фахівців, ознайомлення їх із діловим етикетом провідних зарубіжних країн, правилами поведінки під час користування Інтернетом. Зазначене, на нашу думку, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів на ринку праці, набуттю ними вмій і навичок встановлення контактів з представниками інших держав, налагодженню ділових стосунків, співробітництва тощо. **Перспективу подальших наукових розвідок** вбачаємо у визначенні сутності культури міжособистісного спілкування майбутніх фахівців в умовах полікультурного середовища.

Література:

1. Борисов В. К. Этика бизнеса / В.К.Борисов // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 10. – С. 63-65.

2. Діловий етикет як складова професійної етики. – [Електронний текст]. – Режим доступу: <http://www.student-works.com.ua/referats/filosofia/1573.html>

3. Зеленецкий В.С. Компьютерная этика. Морально-этические и правовые нормы для пользователей компьютерных сетей: [учебное пособие] / В.С. Зеленецкий, Л.Я. Филиппова. — Харьков: Изд-во «Кроссрод», 2006. — 212 с.

4. Казарцева О.М. Культура речевого общения: теория и практика обучения: [учебное пособие] / О.М. Казарцева. — М.: Флинта: Наука, 2003. — 496 с.

5. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування: [монографія] / Олег Кубрак. — Суми: Університетська книга, 2002. — 207 с.

6. Мартинюк В.М. Морально-етичні норми спілкування в мережевих комунікаціях. — [Електронний текст]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Philosophia/67238.doc.htm

7. Палеха Ю. Етика ділових відносин: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Юрій Палеха. — К.: Кондор, 2008. — 354 с.

8. Формановская Н.И. Культура общения и речевой этикет / Н.И. Формановская. — М., 2005. — 246 с.

ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

УДК: 378.4+378.126

Макдональд Н.М.

Стаття присвячена визначенню сутності професіоналізму та професійної діяльності вчителя у середніх загальноосвітніх школах Великої Британії на сучасному етапі, висвітлюються вимоги до вчителя, його обов'язки та відповідальність у професійній діяльності.

Ключові слова: професіоналізм, професійна діяльність учителя, Велика Британія.

Статья посвящена определению сущности профессионализма и профессиональной деятельности учителя в средних общеобразовательных школах Великобритании на современном этапе, освещаются требования к учителю, его обязанности и ответственность в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессионализм, профессиональная деятельность учителя, Великобритания.

The article focuses on the essence of the professionalism and professional activity of teacher in comprehensive schools in Great Britain at present, covers requirements for teacher, his duties and responsibilities in professional activities.

Key words: professionalism, professional activity, Great Britain.

Постановка проблеми. Одним із напрямів збагачення вітчизняної теорії і практики професійної діяльності вчителя є вивчення її використання зарубіжного досвіду організації освіти в контексті її демократизації й гуманізації. Аналіз освітніх систем інших країн формує більш критичний і обережний погляд на систему освіти у власній країні, збагачує педагогічну культуру, розви-